

Juryrapport NVBe Jaarprijs 2021

Juryleden

- Inez de Beaufort (emeritus hoogleraar Gezondheidsrecht, Erasmus MC; juryvoorzitter)
- Marjan Slob (filosoof, essayist, schrijft voor de Volkskrant)
- Joost van Herten (Sr. Beleidsmedewerker/dierenarts bij de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde; bestuurslid van de NVBe)

Op 11 juni j.l. heeft juryvoorzitter Inez de Beaufort tijdens het jaarsymposium van de NVBe onderstaande voordracht gehouden. De voordracht dient tevens als juryrapport.

Onze taak als jury was niet gemakkelijk. Na een wat luwe start met welgeteld drie inzendingen – dus dat was dan wel weer overzichtelijk voor een eerste, tweede en derde prijs – kregen we uiteindelijk een scala aan inzendingen die sterk verschilden, ‘issues’ van tijdschriften, onderwijsprogramma’s, columns. Het was heel boeiend om te lezen maar tegelijkertijd ontstond het ‘appels en peren’ probleem. Onvermijdelijk, denk ik. De veelzijdigheid van de bijdragen liet wel zien dat filosofen en ethici zich inspanden om mee te denken over de grote problemen waar de samenleving voor stond (nou, nog wel staat).

En dan is er dat moment je iedereen, nou ja, bijna iedereen, wel een prijs zou willen geven. Maar dat kan dus niet. We zijn heel erkentelijk jegens de mensen die publicaties hebben voorgedragen, hetzij van collega’s, hetzij van zichzelf. Daar is moed voor nodig. Er zijn natuurlijk ook bijdragen aan het debat die ons niet zijn toegezonden en die ongetwijfeld ook van hoge kwaliteit waren. Zo gaat dat.

Er zijn in de loop van deze anderhalf jaar vele bijdragen van collega’s geweest aan het debat. Er is geanalyseerd, omvergegooid, geschokt, gepredikt, gemopperd en nog veel meer wat deel kan uitmaken van het debat. Het is belangrijk om te benadrukken dat wij (zeg: de leden van de NVBe) die rol van wat Vincent Brummer ‘wacheenbeetjebosje’ noemde, maar ook van kritische stem, of zelfs van luis in de pels ook blijven houden. Dank aan iedereen.

Selectiecriteria

Op grond van de criteria: “weergeven van de discussie, hooghouden van de waarde van een open discussie, stimuleren van de bio-ethiek in relevante sectoren van wetenschap en samenleving”, vertaald naar kwaliteit en originaliteit, hebben wij drie inzendingen gekozen als prijswinnaars.

Voor ik hen bekend maak wil ik speciaal melding maken van het **Draaiboek**; we hebben dat geen prijs gegeven, maar willen wel onze grote bewondering uitspreken voor deze prestatie en de wijze waarop dat tot stand gekomen is. Mensen uit verschillende disciplines bij elkaar te krijgen en op één lijn te krijgen, en als ethici de discussie van dienst te zijn, hoe moeilijk is dat, en hoe belangrijk is het dat dit samen gedaan is. Je hoeft het er niet mee eens te zijn, maar om het er niet mee eens te zijn moet het er wel zijn. Hulde!

Ook dank aan de NVBe voor het instellen van de jaarprijs. En aan mijn medejuryleden Marjan Slob en Joost van Hertzen voor hun werk en het constructieve overleg.

Dan de Prijswinnaars

De derde prijs gaat naar **Fleur Jongepier** voor haar artikel in de Volkskrant "Jongeren voorrang geven op de IC? Het draaiboek van code zwart rammelt aan alle kanten" waarin zij, dat moge duidelijk zijn, kritiek heeft op het draaiboek. Het artikel is scherp, onderbouwd en overzichtelijk. Een van de juryleden noemde dit artikel 'driest' en dat omschrijft het perfect. Ook belangrijk was voor ons dat het opiniërend was in de mainstream media. Ik haal er één zin uit:

"Wat nodig is, is (...) de grenzen van de ethiek te erkennen om te erkennen dat er niet juist valt te handelen en om te zeggen "We hebben de bodem bereikt, onze morele redenen zijn op."

Ze eindigt met de zin dat we soms misschien niet teveel over ethiek moeten nadenken. Persoonlijk was dat een gedachte waar ik wel erg aan moest wennen, maar voor debat zorgt het zeker. Fleur, gefeliciteerd!

De tweede prijs gaat naar **Rutger Claassen** voor zijn "De intelligente lockdown: een 'dashboard' van drie dimensies in onze vrijheid". (Ethische Annotaties van het Ethiek instituut, juni 2020). Hij schreef een verrassende bijdrage waarin filosofische concepten/theorieën over persoonlijke, collectieve en morele vrijheid op een hele interessante manier worden gevat in een uiteindelijk (in zekere zin) praktisch instrument, in 9 criteria op een 'dashboard'.

Ik citeer één van de juryleden: "Lekker ambitieus. Het dashboard kan helpen bij noodzakelijke politieke afwegingen door een moreel richtsnoer te bieden, en kan voorkomen dat een geschrokken maatschappij louter aan bio-politiek gaat doen." Het biedt, met andere woorden, een andere kijk op de corona-crisis, en hij heeft het al vrij vroeg in het debat gepubliceerd. Het is toegankelijk zonder aan diepgang in te boeten. En verrassend, anders dan anders.

Een citaat uit het artikel:

"Het mobiliseren van de morele persoonlijkheid in ieder mens kent zijn grenzen."

Hij spreekt ook van:

'Een sociale ramp in slow motion'.

En zo zijn er meer beelden die blijven 'hangen'. 'Het is van groot belang voor het debat waarbij de lezer en de beleidsmakers zelf ook aan de slag moeten. Belangrijk vond de jury dat zo'n dashboard ook geschikt is voor andere crises. (Niet dat we daar op zitten te wachten trouwens.) Prachtig. Rutger, gefeliciteerd.

De eerste prijs tenslotte gaat naar **Govert den Hartogh** voor zijn "Levens wegen: commentaar op twee draaiboeken." in *Ethiek in tijden van corona*, een uitgave van het CEG, december 2020. Ook dit is een kritische bespreking van het draaiboek. Het is gedegen, en de analytische scherpte is onovertroffen. Govert laat zien dat diepgang samen kan gaan met bijdragen aan het maatschappelijke debat. Hij beweegt zich op verschillende platforms. Als er een oevreprijs zou bestaan voor de bio-ethiek dan zou deze vast aan Govert worden uitgereikt, vanwege de voortdurende kwaliteit en de diversiteit van de debatten waaraan hij als *éminence grise* al heel lang deelneemt: onder meer transplantatie, het levenseinde en triage. Maar zo'n oevrerijs is er niet. Maar deze prijs is er wel vandaag, en die is voor jou. Uit de inzendingsbrief: "Den Hartogh bestrijdt de notie dat het menselijke leven lineair geordend is. Het leven wint met de tijd aan waarde, schrijft Den Hartogh,

"door de lijnen die [...] ons verleden met onze toekomst verbinden. Het realiseren van lange termijn projecten is zo'n lijn: een studie voltooien, iets maken van een baan of zelfs een carrière, het schrijven van een boek. De ontwikkeling van een relatie met een partner is zo'n lijn, of het opbouwen van een gezin." (p.6)

Juist op bijvoorbeeld 40-jarige leeftijd (op het 'plateau' van het leven) zijn die lijnen het sterkst, en op hogere leeftijd worden ze – de ene na de andere – doorgeknipt. Den Hartogh schrijft daarom dat:

"het belang bij voortzetting van het leven zich niet in de vorm van een neergaande helling [ontwikkelt], maar van een paraboool."

Hij concludeert dan ook dat we voorrang zouden moeten geven aan

"mensen tussen pakweg 15 en 70 jaar boven jongeren of ouderen."

Govert staat boven de materie en de verfijning van zijn redeneringen (of je het er nu mee eens bent of niet) is onweerstaanbaar. Al lang geleden besloot ik dat mijn leven veel makkelijker zou worden als ik het altijd met Govert eens zou zijn, ook als ik het niet met hem eens ben.

Govert, heel hartelijk gelukgewenst met deze welverdiende eerste prijs.

Inez de Beaufort (juryvoorzitter)

Mede namens Marjan Slob en Joost van Hertem